

Türkçe Öğretiminde Şiir Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi ^a

 İZZET ŞEREF ^b

Geliş Tarihi: 11.01.2019 | Kabul Tarihi: 28.10.2019

Öz: Bu çalışmada Türkçe öğretiminde, edebî bir tür olarak şiirin kullanımı ve şiir öğretimi ile ilgili lisansüstü tezlerin çalışılan üniversitelere, öğrenim kademelerine ve konularına göre görünümünü ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmanın verileri amaçlı örnekleme tekniğiyle, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından kavram ve ana bilim dalı düzeyinde tarama yapılarak elde edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen tezlerle ilgili sadece “şiir öğretimi” ve “Türkçe öğretiminde şiir kullanımı” kavramları çerçevesinde sınırlama yapılmış, bunun dışında herhangi bir ayıklama işlemi yapılmamıştır. Söz konusu veri tabanı aracılığıyla ulaşılan 35 yüksek lisans ve doktora tezi; yılı, türü, üniversitesi, enstitüsü, konusu, yöntemi, deseni, örnekleme/çalışma grubu/araştırma kapsamı gibi ölçütlerle incelenmiştir. Verilerin elde edilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen “Lisansüstü Tez Sınıflama Formu (LTSF)” kullanılmıştır. Araştırmada meta-analizi yöntemi benimsenmiştir. Verilerin analizinde yüzde frekans kullanılmıştır. Analizlere göre yapılan tezlerin en çok yüksek lisans düzeyinde olduğu, Dokuz Eylül ile Atatürk Üniversitesi’nde, diğer üniversitelere göre daha çok tezin yapıldığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, şiir, şiir öğretimi, lisansüstü tezler.

^a Bu çalışma, *Uluslararası Bilim ve Eğitim Kongresi*’nde aynı adla sunulan özet bildiriden yararlanılarak hazırlanmıştır.

^b Tokat GOP Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğit. Böl. izzet.serf@gmail.com

An Evaluation of Postgraduate Theses on Poetry in Turkish Teaching

Abstract: In this study, it was aimed to reveal the general appearance of postgraduate theses related to the use of poetry as a literary genre and the teaching of poetry in teaching Turkish. The data were obtained by conducting sampling at the level of concept and master science from the database of the National Dissertation Center of the Council of Higher Education with a sampling technique for the purpose of the study. Only the “poetry teaching” and “the use of poetry in teaching Turkish” were limited in the scope of the theses included in the research. Thirty-five theses reached through the database; year, type, university, institute, subject, method, pattern, sample/study group/scope of research. During this process, the “Graduate Thesis Classification Form (GTCF)” developed by the researcher was used. Meta-analysis has been adopted in the research. As a result, it is understood that the theses are at the graduate level and that more dissertations have been made in Dokuz Eylül University and Atatürk University than in other universities. **Keywords:** Turkish education, poetry, poetry teaching, postgraduate theses.

© Şeref, İzzet. “Türkçe Öğretiminde Şiir Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi.” *İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 20 (2019), 335-349.

Giriş

Şiir, yazıldığı dilin en güzel şekilde yansıtıldığı meşhur bir tablodur. Yani şiir, duygu ve düşüncelerin dil ile ifade bulduğu bir alandır. Dolayısıyla dil ve şiir arasındaki ilişkinin, karşılıklı olduğu söylenebilir. Bu ilişkiyi daha iyi açıklayabilmek için öncelikle şiirin ve dilin ayrı ayrı tanımını yapmak gerekir. En yalın tanımıyla şiir; “zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan manzume”dir (Türk Dil Kurumu, 2011: 2224). Aksan’a göre (2013: 14) şiir “gerek içerik ve öz, gerek söze dönüştürme, sunuluş açısından özgün, etkillemeye, duygulandırmaya yönelik, yaratı niteliği taşıyan bir söz sanatı ürünü”dür. Börekçi’ye (2009: 8, 9) göre dil, “insanla nesne arasında ilişki kuran, gerçek dünyayı kurmaca dünyaya aktararak bir toplumun dünyayı algılama biçimini yansıtan, insanın düşünce oluşturmasını ve düşüncelerini iletmesini, kendisine iletilen düşünceleri algılamasını sağlayan; çözümlenebilir insan seslerinden kurulu ve çift eklemli bir sistemdir”. Yani dil, insanın hem düşünce oluşturmasında hem de etrafında olup bitenleri algılayıp yansıtmasında önemli bir sistem, “düşüncenin aynası ve düşüncüyü yaratan göstergebilimsel serüven”dir (Demir ve Duman, 2004: 94).

Şiir, aynı zamanda var olan ama henüz tanımlanmamış duygu ve düşüncelerin yazınsal sanat ürünü hâline gelmesidir. İnsan etrafında olanları ve iç dünyasında yaşadıklarını dil ile somutlaştırırken en güzel edebî formlardan biri olan şiiri kullanır. Kısacası bir metni şiir olarak nitelendirmenin en önemli ölçütlerinden biri tercih edilen dilin özelliği veya özgünlüğüdür. Yani şiirin niteliği, tercih edilen dilin niteliğine bağlıdır.

Şiirin bu özelliği, Türkçe öğretiminde çok önemli bir yerinin olduğunu göstermektedir. Sever’e göre (2004: 233) “şiir öğrencilerin ana dilin anlatım imkânlarını ve yaratıcı yönlerini sezmeleri; işitsel olarak seslerin, sözcüklerin uyumunu hissetmeleri bakımından önemli bir uyarandır. Türkçe öğretiminde temelde okuma, dinleme, konuşma ve yazma olmak üzere dört beceriye yoğunlaşılır. Şiir aracılığıyla öğrencilerin telaffuz, ton

ve vurgulama becerileri iyileştirilerek etkili bir konuşma becerisi kazanmalarına destek olunabilir. Dinleme çalışmalarında şiir bir araç olarak kullanıldığında metinde hâkim olan ana duygunun anlaşılması, bu duyguyla zihinde canlanan çağrışımlar ve bu çağrışımlar yardımıyla zihinde tasarlanan düşüncelerin ifadesi öğrencilerin bu becerilerinin gelişimi açısından önemlidir (Göçer, 2010: 350). Okunan şiirden hareketle yeni bir şiir yazma veya şiirden çıkarılanları hikâye, deneme gibi farklı türlerde ifade etme etkinlikleriyle öğrencilerin yazma becerileri geliştirilebilir. Kısacası şiirin araç olarak kullanıldığı birçok etkinlik öğrencilerin Türkçe yeterliklerini artırmada denenebilir.

Türkçe öğretim ortamlarında tartışılmayacak kadar önemli bir tür olan şiirin Türkçe eğitimi ana bilim dalında yapılan lisansüstü çalışmalara kaynaklık etmesi gerekir. Araştırmacıların Türkçe öğretiminde şiirin yerini ortaya koyan çalışmalar yapmaları, söz konusu türün öneminin daha net anlaşılmasını sağlayacaktır. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından edinilen bilgilere göre 20.03.2018 tarihine kadar Türkçe eğitimi ana bilim dalında Türkiye’de 1164’ü yüksek lisans, 186’sı doktora olmak üzere toplam 1350 tez ortaya konulduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma kapsamında ulaşılan 35 tez de bu kapsamdadır. Toplam 1350 çalışmadan sadece 35’inin şiirle ilgili olduğu düşünüldüğünde Türkçe eğitimi alanındaki lisansüstü çalışmalarda şiirin çok az dikkate alındığı söylenebilir. Şiirle ilgili çalışmaların, yapılan araştırmaların sadece %2,5’ünü oluşturduğu göz önünde bulundurulduğunda bu durum daha anlaşılır olmaktadır. Dolayısıyla Türkçenin öğretiminde bir araç olarak şiirin kullanıldığı deneysel çalışmalara, şiirin öğrencilerin Türkçeye yönelik tutumlarını artırmadaki önemine dair araştırmalara ve daha birçok farklı konuda uygulamaya dayalı tezlere ihtiyaç duyulduğu açıktır.

Bu çalışmada, Türkçe öğretiminde şiirin yerini ve kullanımını ele alan lisansüstü tezlerin eleştirel bir dikkatle değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Diğer yandan şiirin Türkçe öğretiminde ne kadar önemsendiğini, ortaya konulan çalışmaların

hangi konuları hangi yöntemlerle incelediğini, daha çok ne tür konuların çalışıldığını ve araştırılmaya muhtaç olan konuların neler olduğunu tespit etmek amaçlanmaktadır.

Alan yazında Türkçe eğitimi ana bilim dalında yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli açılardan incelendiği çalışmalara rastlanmaktadır. Kan ve Uzun (2014) söz konusu alandaki yüksek lisans tezlerinin bulgular, tartışma ve sonuç bölümlerini sözbilimsel yapı bakımından; Kan ve Uzun (2015) yüksek lisans tezlerinin giriş kısımlarını sözbilimsel yapı açısından; Balcı (2012) çocuk edebiyatı ile ilgili yapılan tezleri konu, yöntem, örneklem gibi farklı açılardan; Sevim ve İşcan (2012) yüksek lisans tezlerini anahtar kelimelerine göre; Sevim ve Özdemir Erem (2012) yüksek lisans tezlerini başlıklarına ve özetlerine göre; Doğan ve Özçakmak (2014) dinleme becerisi ile ilgili tezleri yöntem, içerik ve örneklemelerine göre incelemişlerdir. Türkçe eğitimi ana bilim dalında şiirle ilgili yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesine dair bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Dolayısıyla yapılan bu incelemenin alandaki söz konusu eksikliği gidereceği düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Türkçe öğretiminde şiir üzerine yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelendiği bu çalışmada meta-analizi yöntemi tercih edilmiştir. Meta-analizi, belirli bir konuda yapılmış, birbirinden bağımsız çalışmaları yöntem, bulgu, sonuç gibi değişkenlere göre değerlendirmek ve elde edilen bulguları istatistiksel olarak analiz edip sunmaktır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009: 24). Bu tür araştırmalar, herhangi bir alanda yapılan farklı çalışmalara ait sonuçların bütüncül bir bakış açısıyla incelenmesini ve sonuçların geniş bir çerçeveden sunulmasını sağlaması bakımından önemlidir (Coşkun, Özçakmak ve Balcı, 2012). Şiir alanında ortaya konulan lisansüstü tezlerin araştırıldığı bu çalışmada tezler; yöntem, örneklem/araştırma kapsamı/çalışma grubu bakımından incelenmiştir.

Araştırmanın Kapsamı

Bu çalışmanın kapsamını, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanından kavram ve ana bilim dalı sınırlamasıyla tarama yapılarak ulaşılan 35 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Araştırmaya dâhil edilen tezlerle ilgili sadece “şiiir öğretimi” ve “Türkçe öğretiminde şiiir kullanımı” kavramları çerçevesinde sınırlama yapılmış, bunun dışında herhangi bir ayıklama işlemi yapılmamıştır. İncelemeye alınacak tezlerin seçiminde amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Söz konusu bu örnekleme tekniği, araştırmada belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlara göre bir seçim yapılacaksa kullanılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009: 91). Bu araştırmada Türkçe eğitimi ana bilim dalında yapılan tezler değerlendirmeye alındığından dolayı amaçlı örnekleme tekniğinin kullanılması uygun görülmüştür.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın verileri 17.03.2018 tarihinde toplanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Lisansüstü Tez Sınıflama Formu (LTSF)” kullanılmıştır. İlgili form oluşturulurken öncelikle bir araştırmada yer alabilecek başlık ve alt başlıklar dikkate alınmış ve formun içeriği temelinde bu sisteme göre tasarlanmıştır. Hazırlanan taslak formun araştırmanın amacına uygun olup olmadığını test etmek amacıyla güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapılmıştır. Formun geçerliliğini kontrol amaçlı, eğitim bilimleri ve dil alanında uzman araştırmacıların görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda form üzerinde gerekli değişiklikler yapılmıştır. Diğer yandan güvenilirliği sağlamak adına değerlendirmeciler arasındaki tutarlılığa dikkat edilmiştir. Değerlendirmecilerin örnek kodlama formları arasındaki ilişkiyi yararlanılarak formun anlaşılabilir ya da zayıf kalan bölümleri değiştirilmiş, forma son şekli verilmiş ve formda şu yedi temel bölümün olmasına karar verilmiştir:

1. Tezin yayın yılı, 2. Tezin türü, 3. Tezin yapıldığı üniversite, 4. Tezin yapıldığı enstitü, 5. Tezin konusu, 6. Tezin yönte-

mi, 7. Tezin örnekleme/çalışma grubu/araştırma kapsamı.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler, nitel veri çözümleme tekniklerinden olan betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Bu teknikte amaç, ulaşılan nitel verilerin kategorilere göre düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde sunulmasıdır. Analizde veriler daha önceden belirlenen temalara göre sınıflandırılır, özetlenir ve yorumlanır. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulur ve gerekirse olgular arasında karşılaştırmalar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 224). Bu çalışmada ifade edilen kodlarla veriler sınıflandırılmış ve yine aynı sistemde tablolar hâlinde sunulmuştur. Son olarak ise kategoriler doğrultusunda değerlendirmeler yapılarak Türkçe eğitimi ana bilim dalında şiir üzerine yapılan tezlerle ilgili durum özetlenmiştir.

Bulgular

Tablo 1: Şiir alanında yapılan lisansüstü tezlerin türlerine ve yıllarına göre dağılımı

Tez Türü						
Yıllar	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
2006-2010	12	35	2	6	14	41
2011-2015	14	41	3	9	17	50
2016-	3	9	1	0	4	9
Toplam	29	85	6	15	35	100

Tablo 1'e göre lisansüstü tezlerin 29'unun yüksek lisans, 5'inin ise doktora olduğu anlaşılmaktadır. Tezlerin 2006 yılı ve sonrasında yapılmaya başlandığı ve daha çok 2011-2015 yılları arasında ortaya konulduğu görülmektedir. Diğer yandan şiir alanında yapılan tezlerin sayılarının yıllar geçtikçe arttığı da söylenebilir. Tablo 2.'de şiir alanında yapılan tezlerin çalışıldığı üniversitelere göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 2: Şiir alanında yapılan lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımı

Üniversite	Yüksek Lisans	Doktora	f	%
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	0	1	3
Dokuz Eylül Üniversitesi	6	1	7	20
Atatürk Üniversitesi	5	2	7	17
Pamukkale Üniversitesi	2	0	2	6
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	0	1	3
Selçuk Üniversitesi	1	0	1	3
İstanbul Üniversitesi	1	1	2	6
Fırat Üniversitesi	3	0	3	9
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	1	0	1	3
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2	0	2	6
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	0	1	3
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	0	1	3
Ankara Üniversitesi	1	2	3	9
Sakarya Üniversitesi	1	0	1	3
Marmara Üniversitesi	1	0	1	3
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	0	1	3
Toplam	29	6	35	100

Lisansüstü tezlerin üniversitelere göre dağılımını gösteren Tablo 2'ye göre 16 farklı üniversitenin Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında şiir alanında çalışmalar yapıldığı görülmektedir. En çok tezin ise Dokuz Eylül Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinde yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu üniversiteleri 3 yüksek lisans tezi ile Fırat Üniversitesi, 2 yüksek lisans tezi ile Pamukkale Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi izlemektedir. Tablo 3'te şiir alanında üretilen tezlerin enstitülere göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 3: Şiir alanında yapılan lisansüstü tezlerin enstitülere göre dağılımı

	Enstitüler				Toplam
	Eğitim Bilimleri		Sosyal Bilimler		
Yıllar	f	%	f	%	f
2006-2010	3	9	11	32	14
2011-2015	16	47	1	3	17
2016-	4	9	0	0	3
Toplam	23	65	12	35	35

Tablodaki bilgilerden 35 tezdten 23'ünün eğitim bilimleri, 12'sinin ise sosyal bilimler enstitüsünde yapıldığı anlaşılmaktadır. Dikkat çeken durum ise yıllara göre dağılımdır. 2006-2010 yılları arasında çalışmaların daha çok sosyal bilimler, 2011-2015 yılları arasında ise eğitim bilimleri enstitüsünde üretildiği görülmektedir. Bunun sebebi Türkiye'deki birçok üniversitede 2010 yılından önce eğitim bilimleri enstitüsünün olmaması olabilir. Tablo 4'te söz konusu tezlerde ele alınan konular sunulmaktadır.

Tablo 4: Şiir alanında yapılan lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımı

Konu	f	%
Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin incelenmesi	10	28
Türkçe öğretmenlerinin derslerde şiirden yararlanma düzeyleri	1	3
Şiire yönelik tutum ve ön örgütleyicilerin imgeleri anlamlandırma etkisi	1	3
Bir şairin şiirlerinin değerler ve çocuk gelişimi bakımından incelenmesi	10	28
Yapılandırmacı yaklaşım temelli şiir etkinlikleri hazırlama	1	3
Şiirde ses ve anlam ilişkisinin Türkçe eğitimindeki yeri	1	3
Edebi sanatlarla şiir öğretimi	2	6
Şiir öğretiminde imge kullanılması	1	3
Şiirin dilin dört temel becerisi açısından incelenmesi	4	11
Şiirin cümle bilgisi öğretimine etkisinin incelenmesi	1	3

Yazınsal nitelik açısından ilköğretimde şiir ve eğitimi	2	6
Şiir öğretiminde modern yöntemler geliştirme	1	3
Toplam	35	100

Yukarıdaki tabloda şiir alanında ortaya konulan tezlerde işlenen konular başlıklar hâlinde gösterilmektedir. Buna göre 35 çalışmanın 10'unda Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin değerler eğitimi, çocuğa görelilik, Türkçe öğretimi gibi değişkenler açısından incelendiği; 10'unda ise Cahit Koytak, Şehriyar, Seyrani gibi farklı şairlerin şiirlerinin değer eğitimi ve çocuk gelişimi bakımından değerlendirildiği anlaşılmaktadır. 4 çalışmada ise dilin dört temel becerisinin öğretiminde şiirin yerinin konu edildiği görülmektedir. Tabloda sunulan veriler, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yapılan lisansüstü tezlerde genellikle aynı konunun işlendiğini göstermektedir. Tablo 5'te ilgili tezlerde kullanılan yöntem ve desenlere dair veriler sunulmaktadır.

Tablo 5: Şiir alanında yapılan lisansüstü tezlerin yöntem ve desenlerine göre dağılımı

Araştırma Yöntemi	Araştırma Deseni	f	%	Toplam	
				f	%
Nicel	Betimsel	1	3	3	9
	Tam Deneysel	2	6		
Nitel	Doküman İncelemesi	30	85	31	88
	Örnek Olay	1	3		
Karma	Açımlayıcı Sıralı Desen	1	3	3	3

Tablo 5'e göre şiir alanında yapılan çalışmaların 31'inin nitel yönetime göre gerçekleştirildiği, sadece 3'ünün nicel yöntem doğrultusunda tasarlandığı anlaşılmaktadır. 1 araştırmanın ise karma yöntemli desenlerden açımlayıcı sıralı desenle yapıldığı görülmektedir. Araştırma deseni açısından ise 30 çalışmanın doküman incelemesi temelli yürütüldüğü söylenebilir. Bu veriler, şiirle ilgili deneysel çalışmaların yok denecek kadar az olduğunu göstermektedir. Tablo 6'da sunulan veriler de Tablo 5'te gösterilenleri destekler niteliktedir. İlgili tabloda çalışma-

larda tercih edilen örneklem/çalışma grubu/araştırma kapsamına dair bilgiler yer almaktadır.

Tablo 6: Şiir alanında yapılan lisansüstü tezlerin örneklem/çalışma grubu/araştırma kapsamına göre dağılımı

Örneklem/Çalışma Grubu/Araştırma Kapsamı	f	%
Öğretmenler	1	3
Lisans öğrencileri	1	3
Doküman	31	88
Ortaokul öğrencileri	2	6

Tablo 6'ya göre şiirle ilgili tezlerde örneklem/çalışma grubu/araştırma kapsamı olarak yapılan tezlerin neredeyse tamamında ders kitabı veya şiir kitabı gibi dokümanların incelendiği anlaşılmaktadır. Türkçenin öğretiminde hedef kitle olarak öğrencilerinse sadece 3 çalışmada kullanıldığı görülmektedir. Bir çalışmada ise örneklem olarak öğretmenlerin tercih edildiği gösterilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

1. Türkçe eğitimi alanında şiir hakkında yapılan 35 tezin 29'unun yüksek lisans, sadece 6'sının doktora olduğu tespit edilmiştir. Yani Türkçe eğitimi alanında şiirin doktora seviyesinde yeterince çalışılmadığı görülmüştür. Şiir, Türkçenin öğretiminde kullanılması gereken edebî türlerin başında gelmektedir. Şiirin, Türkçenin etkili ve güzel kullanılmasında önemli bir yerinin olduğu farklı araştırmacılar tarafından da ifade edilmiştir (Sever, 2008; Topçuoğlu Ünal ve Sevimli, 2014; Açık Önkaş, 2009; Kaya, 2013). Bu durum şiirin Türkçe öğretimindeki yerini veya etkisini ortaya koymayı amaçlayan doktora tezlerine ihtiyaç olduğu sonucunu doğurmaktadır. Çünkü doktora, araştırılan konunun daha kapsamlı ve ayrıntılı olarak ele alındığı seviyedir.

Diğer yandan yapılan çalışmaların 2006 yılından sonrasına ait olduğu tespit edilmiştir. Öncesinde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bunun sebebi olarak Türkçe eğitimi bölümle-

rinin 2000'li yıllardan itibaren yüksek lisans ve doktora seviyesinde eğitim verecek duruma gelebilmesi gösterilebilir.

2. Şiir alanında en çok tezin Dokuz Eylül Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinde yapıldığı anlaşılmıştır. Bu iki üniversitenin toplamda 14 teze, yapılan çalışmalara %37'lik katkı yaptığı görülmüştür. Anılan üniversiteleri Fırat Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesinin takip ettiği, diğer üniversitelerde sadece birer tane tez ortaya konulduğu tespit edilmiştir.

3. Şiirle ilgili tezlerin 23'ünün eğitim bilimleri enstitülerinde, 12'sinin ise sosyal bilimler enstitülerinde yapıldığı anlaşılmıştır. Eğitim bilimleri enstitülerinin yaygın olmadığı 2010 yılından önce 11 tezin sosyal bilimler enstitülerinde yapıldığı görülmüştür. Bu sebeple 2011 yılından itibaren eğitim bilimleri enstitülerinde 20 tezin yapıldığı tespit edilmiştir.

4. Üretilen tezlerin 10'unda Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin farklı açılardan incelenmesi, 10'unda çeşitli şairlere ait şiirlerin değerler ve çocuk gelişimi bakımından değerlendirilmesi gibi konuların ele alındığı sonucuna ulaşılmıştır. 4 teze ise şiirin dilin dört temel becerisi açısından incelenmesi konusunun araştırıldığı görülmüştür. Dolayısıyla incelenen tezlerde konu bakımından çeşitliliğinin olmadığı, ilgili alanda farklı yöntemler geliştirme ve test etme çalışmalarına çok az rastlandığı, şiirin Türkçe öğretiminde hangi açılardan ve nasıl kullanılacağına ihmal edildiği söylenebilir.

5. İncelenen tezlerden 30'unun nitel olup doküman incelemesi şeklinde yapıldığı, sadece 2'sinin tam deneysel olduğu ve 1 çalışmanın karma yöntem temelli yapıldığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuç tezlerin daha çok var olan şiir metinlerinin araştırmacılar tarafından farklı açılardan incelenmesi şeklinde gerçekleştirildiğini göstermektedir. Oysaki dil öğretimi çoğunlukla uygulamaya veya pratiğe dayalıdır. Yani yapılan uygulamaların öğrencide karşılık bulup bulmadığını anlamak gerekir. Bunu anlamanın en iyi yolu ise öğretime dayalı deney yapmaktır. Lisansüstü tezlerde bu tür çalışmalara yer verilmiyor olması, bu

anlamda yeni yöntem ve modeller geliştirilmesini de engellemektedir.

6. Yapılan tezlerin 31'inin kapsamını dokümanın oluşturduğu, sadece 2 çalışmada örneklem olarak ortaokul öğrencilerinin seçildiği, 1 tezin ise üniversite öğrencileri üzerine olduğu tespit edilmiştir. Bu durum bir önceki sonuçta olduğu gibi tezlerin neredeyse hepsinin dokümana dayandığını; ele alınan dokümanların muhatabı olarak ortaokul öğrencilerinin dokümanlarla ilgili görüşlerinin, dokümanların öğrencileri nasıl etkilediğinin, dokümanların uygulanma sürecine dair öğrencilerin önerilerinin hiç araştırılmadığını göstermektedir. Ulaşılan sonuçlara göre alanda çalışma yapacak araştırmacılara şu öneriler sunulabilir:

1. Türkçe eğitimi ana bilim dalında şiir temelli doktora seviyesinde çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu eksikliği gidermek amaçlı ilgili alanda doktora çalışmaları yapılabilir.

2. Şiirle ilgili birçok üniversitede hiç tez çalışması yapılmadığı görülmüştür. Üniversitelerin Türkçe eğitimi ana bilim dalında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerinin ve tez danışmanlarının bu durumu göz önünde bulundurarak çalışmalarını yönlendirmelerinde fayda vardır.

3. Şiir alanında yapılan çalışmaların konu bakımından birbirine benzediği tespit edilmiştir. Özellikle deneysel çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu durum Türkçe öğretiminde şiirin önemini ortaya koyan, şiir öğretiminde farklı yöntemlerin etkisini sınavan deneysel çalışmaların gerçekleştirilebileceğini göstermektedir.

4. Sonuçlar, şiir alanında sadece bir araştırmanın karma yöntemle yapıldığını ortaya koymaktadır. Karma yöntem araştırmaları, nicel-nitel verilerin birlikte sunulduğu ve böylelikle daha güvenilir sonuçların elde edildiği araştırmalar olarak tanımlanabilir. Şiir ile ilgili karma yöntem çalışmaları, hem şiirin tür olarak öğretiminde hem de Türkçe öğretiminde daha tutarlı sonuçlar sağlayabilir. Araştırmacılar, çalışmalarını bu yöntemle

tasarladıklarında alandaki eksikliği gidermeye yönelik bir adım atılmış olacaktır.

5. Türkçe eğitimi ana bilim dalının en öncelikli amacı, ortaokul öğrencilerinin ihtiyaçlarına iyi bir şekilde karşılık verebilmektir. Öğrencilerin Türkçeyi daha etkili bir şekilde öğrenebilmeleri bu amacın ilk basamağını oluşturmaktadır. Bunu gerçekleştirebilmek için araştırmalarda doğrudan ortaokul öğrencilerini hedeflemek gerekir. Oysaki lisansüstü tezlerden sadece 2'sinin örneklemini ortaokul öğrencilerinin oluşturduğu görülmektedir. Dolayısıyla hedef kitlesi ortaokul öğrencileri olan çalışmaların sayısının artırılması uygun olacaktır.

Kaynaklar

- Açık Önkaş, N. (2009). Çocuk edebiyatı kitaplarında şiirin yeri. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 1-12.
- Aksan, D. (2013). *Her yönüyle dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Balcı, A. (2012). Türkiye'de çocuk edebiyatı üzerine hazırlanan lisansüstü tezler hakkında bir meta-analiz çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(7), 195-206.
- Börekçi, M. (2009). *Türkiye Türkçesinde yapı ve işlev bakımından sözcükler*. Erzurum: Eser Ofset Matbaacılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Coşkun, E., Özçakmak, H., & Balcı, A. (2012). Türkçe Eğitiminde Eğilimler: 1981-2010 Yılları Arasında Yapılan Tezler Üzerine Bir Meta-Analiz Çalışması, Ed: E. Yılmaz, M. Gedizli, E. Özcan ve Y. Koçmar, E. (Ed.), *Türkçenin eğitimi öğretimi üzerine çalışmalar*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demir, M. ve Duman, B. (2004). Şiir okumaya dayalı Türkçe öğretimi. *İlmî Araştırmalar*, 1, 89-98.
- Doğan, Y. ve Özçakmak, H. (2014). Dinleme becerisinin eğitimi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 90-99.

- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde çok uyaranlı bir öğrenme ortamı oluşturmak için seçkin edebî ürünlerden yararlanma. *TÜBAR*, XXVII, 341-369.
- Kan, M. O. ve Uzun, G. L. (2014). Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin bulgular, tartışma, sonuç bölümlerine ilişkin sözbilimsel yapı özellikleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3), 1-19.
- Kan, M. O. ve Uzun, G. L. (2015). Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin giriş bölümlerine ilişkin sözbilimsel hareket ve adımlar. *Journal of World of Turks*, 7(3), 33-52.
- Kaya, M. (2013). Okuma-yazma öğretiminde şiir. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10(1), 49-96.
- Sever, S. (2004). Anadili öğretiminin temel bir aracı: yazınsal nitelikli çocuk kitapları. B. Onur (Ed.), *Cumhuriyet'in 80. Yılında Disiplinlerarası Bakışla Türkiye'de Çocuk-IV. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi (15-17 Ekim 2003) Bildirileri* (ss. 223- 236). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Sever, S. (2008). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayınları.
- Sevim, O. ve İşcan, A. (2012). Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinde geçen anahtar kelimelere dönük bir içerik analizi. *Turkish Studies*, 7(1), 1863-1873.
- Sevim, O. ve Özdemir Erem, N. H. (2012). Türkçe eğitimi alanındaki yüksek lisans tezlerinin başlıklarına ve özetlerine eleştirel bir bakış. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(3), 174-186.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Sevimli, F. (2014). Şiir okuma performansını değerlendirme ile ilgili görüşler ve bir değerlendirme formu önerisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(1), 96-112.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

